

INLIGTINGSBEHOEFTE VAN BEGAAFDE LEERLINGE

**'n Empiries vergelykende studie van die biblioteekfasiliteite in die twee
gekoose gebiede, Potchefstroom en Heidelberg, Wes-Duitsland**

deur

Hester Venter

BA(Bibl) (UP) THOD (NKP) HDB (PU vir CHO)

Skripsie voorgelê ter gedeeltelike vervulling van

die vereistes vir die graad

Magister Bibliothecologiae

in die vak

Inligtingstudies

aan die

Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys

Studieleier: Prof. C. A. Lohann

Hulpleier: Prof. J.L.de K. Monteith

November 1989

Information Needs of Gifted Pupils

Provision of information to gifted pupils: an empirical and comparative study of library facilities in two chosen areas, Potchefstroom and Heidelberg (West Germany)

SUMMARY

Gifted pupils in South Africa are presently attending special programmes designed to realize the individual pupil's particular potential. The library plays an important part in this, being required to put sources of information at the disposal of gifted children. The library as an institution thus plays a very important supporting role in the total education of the gifted child by developing his library reference skills, media experience and research methods.

The only restriction on these children should be their own restrictions, and not the non-availability of information. If these needs for information can not be completely satisfied, it could contribute to underachievement, frustration and underdevelopment of the pupil's potential. This study is intended as a contribution to the knowledge of the information problem of the gifted pupil.

The Transvaal Education Department (TED) created a special need for information sources by identifying gifted pupils as a special group. The question that arises from this is:

- a) how does the TED itself provide for the satisfaction of the information needs of this identified group, and
- b) what other institutions exist that can and are willing to provide in the needs for information of the gifted pupil?

The information requirements of this special group of gifted pupils may be described as follows:

From the syllabi of the Extra-curricular Centre for Gifted Pupils, a unique need for information arises. The programmes themselves do not cover school subjects and the school library does not specifically acquire sources covering the themes of the programmes. The level of difficulty and the themes themselves are more extensive than the information usually available in a school library.

It must therefore be determined what the actual information requirements of the gifted pupil are, to what extent the existing facilities could be developed and which libraries may satisfy the specific needs for information in order to support the educational programme for gifted children.

Comparative and empirical research conducted in Potchefstroom and Heidelberg (West Germany) was undertaken to establish what the information needs of gifted children are and what library facilities were available for the satisfaction of those needs.

In Heidelberg it was found that gifted children had access to a wide variety of different libraries and their facilities. In Potchefstroom, however, libraries, including school media centres, are not as readily accessible to gifted pupils and no special provision is made for their information needs.

It is recommended that educational authorities negotiate with libraries in order to obtain improved library access for gifted pupils and that libraries be made aware of the specific information needs of these children.

VOORWOORD

Hiermee bedank ek graag my studieleier professor Carl Lohann vir sy waardevolle hulp en leiding tydens die voorbereiding van hierdie skripsie. Prof JL de K Monteith, wat as hulpstudieleier opgetree het, word ook vir sy aandag en moeite bedank.

My hartlike dank ook aan die Transvaalse Onderwysdepartement wat spesiale studieverlof aan my toegestaan het om navorsing in Wes-Duitsland te kon doen.

'n Spesiale woord van dankie aan my man Francois en my kinders Larina, Heinrich en Martea wat my so wonderlik bygestaan en aangemoedig het.

H.Venter
Potchefstroom
November 1989

Inligtingsbehoefte van begaafde leerlinge

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1 INLEIDING.....	1
1.1 <i>Inleiding</i>	1
1.2 <i>Motivering</i>	2
1.3 <i>Probleemstelling en doelstelling</i>	3
1.4 <i>Hipotese</i>	4
1.4.1 Andersoortige behoeftes	4
1.4.2 Onvoldoende biblioteekvoorsiening	4
1.4.3 Tentatiewe oplossings	4
1.5 <i>Begripsbepaling</i>	5
1.5.1 Begaafdheid	5
1.5.2 Begaafde onderpresteerders	6
1.5.3 Inligtingstegniek	7
1.5.4 Duitse benamings	7
1.5.5 Mediasentrums	7
1.5.6 Onderrig/onderwys	8
1.6 <i>Afbakening van die terrein</i>	8
1.7 <i>Metode van ondersoek</i>	9
1.7.1 Literatuurstudie	9
1.7.2 Empiriese navorsing.....	10
1.7.2.1 Metodes	10
1.7.2.1.1 Analitiese metode	10
1.7.2.1.2 Onderhoudvoering	10

1.7.2.2	Steekproefneming	11
HOOFSTUK 2 BEGAAFDE LEERLINGE		13
2.1	<i>Inleiding</i>	13
2.2	<i>Kenmerke van begaafdheid</i>	13
2.3	<i>Kategorieë van begaafde leerlinge</i>	15
2.4	<i>Onderwysvoorsiening vir begaafde leerlinge in die Transvaal</i>	16
2.4.1	<i>Inleiding</i>	16
2.4.2	<i>Onderwysvorme vir begaafde leerlinge in Transvaal</i>	18
2.4.3	<i>Identifisering van begaafde leerlinge in Transvaal</i>	18
2.4.3.1	<i>Kriteria vir die identifisering van begaafde leerlinge</i>	19
2.4.4	<i>Grense van die sentrums vir begaafde leerling</i>	20
2.5	<i>Onderwysvoorsiening vir begaafde leerlinge in Baden-Württemberg</i> <i>(Wes-Duitsland)</i>	21
2.5.1	<i>Inleiding</i>	21
2.5.2	<i>Identifisering van begaafde leerlinge in Baden-Württemberg</i>	22
2.5.3	<i>Beleid ten opsigte van onderwysvoorsiening aan begaafde leerlinge</i>	23
2.5.3.1	<i>Sosiale gelykheid</i>	23
2.5.3.2	<i>Gelyke kansebeginsel</i>	23
HOOFSTUK 3 INLIGTINGSBEHOEFTES VAN BEGAAFDE LEERLINGE.....		25
3.1	<i>Inleiding</i>	25
3.2	<i>Besondere behoeftes van begaafde leerlinge</i>	25
3.2.1	<i>Spesiale hulp</i>	26
3.2.2	<i>Differensiasiestrategieë</i>	26
3.2.2.1	<i>Versnelling</i>	27
3.2.2.2	<i>Verryking</i>	27
3.2.2.3	<i>Individualisering</i>	28
3.2.2.4	<i>Groepering</i>	28

3.2.3	Behoeftte aan inligting.....	28
3.3	<i>Programme van die Buitekurrikulêre Sentrum vir begaafde leerlinge, Potchefstroom</i>	30
3.3.1	Rigtings wat aangebied word	30
3.3.2	Ontleding van programme.....	32
3.3.2.1	Tematiese Studies.....	32
3.3.2.2	Staatkundige en Wysgerige Studies	33
3.3.2.3	Taal- en Literatuurstudies.....	33
3.3.2.4	Skeppende en Uitvoerend Kunste.....	34
3.3.2.5	Kommunikasiestudie.....	34
3.3.2.6	Geld- en Bankwese	35
3.3.2.7	Informatika	36
3.3.2.8	Elektroniese Studie	36
3.3.2.9	Sterrekundige Studie	36
3.3.2.10	Petrochemiese en Geologiese Studie.....	37
3.3.2.11	Materiaalkunde	37
3.3.3	Samevatting	38
3.4	<i>Programme vir begaafde leerlinge in Heidelberg (Wes-Duitsland)</i>	40
3.4.1	Programme binne die kurrikulum	40
3.4.2	Arbeitsgemeinschaften	42
3.5	<i>Gevolgtrekking</i>	43

HOOFSTUK 4 INLIGTINGSVOORSIENING AAN BEGAAFDE LEERLINGE IN POTCHEFSTROOM .....

45

4.1	<i>Inleiding</i>	45
4.2	<i>Algemeen</i>	45
4.3	<i>Buitekurrikulêre Sentrum vir Begaafde Leerlinge</i>	45
4.3.1	Dagskool.....	45
4.3.2	Vakansieskool.....	47

4.3.3	4.3.3	Mediasentrum	47
4.4	4.4	<i>Onderwysmediadiens</i>	48
	4.4.1	Integrering	48
4.4.2	4.4.2	Mediamomitee	48
4.4.3	4.4.3	Mediavoorraad	50
4.4.4	4.4.4	Buitekurrikulêre mediagebruik	51
4.5	4.5	<i>Skoolmediasentrums</i>	51
4.5.1	4.5.1	Inleiding	51
4.5.1.1	4.5.1.1	Die skool	51
4.5.1.2	4.5.1.2	Mediasentrum	52
4.5.1.3	4.5.1.3	Media-onderwyser	53
4.5.2	4.5.2	Skoolmediasentrums in Potchefstroom	54
4.5.2.1	4.5.2.1	Hoërskool Gimnasium	54
4.5.2.2	4.5.2.2	Hoërskool Ferdinand Postma	56
4.5.2.3	4.5.2.3	Hoër Volksskool Potchefstroom	57
4.5.2.4	4.5.2.4	Potchefstroom High School for Girls	58
4.5.2.5	4.5.2.5	Laerskool Mooirivier	59
4.5.2.6	4.5.2.6	Laerskool Bailliepark	60
4.6	4.6	<i>Openbare biblioteek</i>	61
4.7	4.7	<i>Tersiêre inrigtings</i>	63
4.7.1	4.7.1	Onderwyskollege Potchefstroom	63
4.7.2	4.7.2	Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys	65
4.8	4.8	<i>Gevolgtrekking</i>	66

HOOFSTUK 5 INLIGTINGSVOORSIENING AAN BEGAAFDE LEERLINGE IN HEIDELBERG (Wes-Duitsland) .....

5.1	5.1	<i>Inleiding</i>	67
5.2	5.2	<i>Verskillende Biblioteektipes</i>	67
5.2.1	5.2.1	Universitätsbibliothek Heidelberg	67
5.2.2	5.2.2	Deutsch-Amerikanisches Institut	68

5.2.3	Pädagogische Hochschule Heidelberg	69
5.2.4	Stadtbücherei Heidelberg	69
5.2.5	Skoolmediasentrums	70
5.2.5.1	Inleiding	70
5.2.5.1.1	Die skool	70
5.2.5.1.2	Mediasentrum	71
5.2.5.1.3	Media-onderwys	73
5.2.5.2	Skoolmediasentrums in Heidelberg	73
5.2.5.2.1	Bunsen-Gymnasium (Algemeinbildendes Gymnasium)	73
5.2.5.2.2	Hasenleiser Gesamtschule (Sprachliches Gymnasium)	75
5.2.5.2.3	Wirtschaftsgymnasium (Berufliches Gymnasium)	78
5.2.5.2.4	Technisches Gymnasium	79
5.2.5.2.5	Kurfürst-Friedrich Gymnasium (Sprachliches Gymnasium)	80
5.3	<i>Gevolgtrekking</i>	81
HOOFSTUK 6 BEVINDINGE EN AANBEVELINGS		82
6.1	<i>Inleiding</i>	82
6.2	<i>Bevindinge</i>	82
6.3	<i>Aanbevelings</i>	85
6.3.1	Samewerking	85
6.3.2	Aanskafbeleid	86
6.3.3	Verskillende biblioteke	87
6.3.4	Verskillende dienste	87
6.4	<i>Samevatting</i>	88
7 BIBLIOGRAFIE		89
8 BYLAE A		97
9 BYLAE B		99

HOOFSTUK 1. INLEIDING

1.1 Inleiding

Onderwys vir begaafde leerlinge verskil van gewone onderwys daarin dat begaafdekindonderwys in 'n totaal andersoortige leerbehoefte voorsien. Hierdie vorm van onderwys word egter aan 'n klein persentasie van die skoolbevolking voorsien. Dit word vandag wêreldwyd aanvaar dat die mensepotensiaal van 'n gemeenskap sy kosbaarste van alle hulpbronne is en daarom volg dit logieserwys dat mense met hoë potensiaal van besondere belang vir die voortbestaan en die vooruitgang van elke beskaafde volk is en dat die uitbou van hulle besondere vermoëns noodwendig 'n prioriteitsaangeleentheid behoort te wees.

Die Republiek van Suid-Afrika het 'n tekort aan hoëvlak mannekrag en die oplossing van hierdie mannekragtekort-probleem lê in die optimale opleiding en gebruikmaking van die beskikbare mannekrag (Meyer, 1983:29). Die mannekragpotensiaal van die land kan tot sy optimum ontwikkel word deur 'n stelsel van gedifferensieerde en gespesialiseerde onderwys waarby die onderwysvoorsiening vir begaafde leerlinge 'n belangrike plek moet inneem (RGN, 1986:9). Onderwys vir begaafde leerlinge in Suid-Afrika word onder die stelsel van gedifferensieerde en geïndividualiseerde onderwys aangebied waar voorsiening gemaak word vir die individuele onderwysbehoefte van leerlinge.

Aangesien daar voor 1980 nie spesiale onderwysvoorsiening vir begaafde leerlinge in Suid-Afrika bestaan het nie, het die identifisering van hierdie leerlinge intuïtief en sporadies geskied en was die verdere hantering van hierdie leerlinge in die onderwysituasie problematies. Begaafde leerlinge is op geen wyse as 'n groep geïdentifiseer nie en verder het verskeie organisasies onderwysgeleentheid vir begaafde leerlinge aangebied. Dit het dus meegebring dat daar geen koördinasie of standaardisasie was nie (RGN, 1986:33).

Die Transvaalse Onderwysdepartement is van mening dat plaaslike omstandighede eiesoortige eise aan die vraag na onderwys vir begaafde leerlinge stel, en dat die voorsiening wat 'n bepaalde onderwysdepartement vir die onderwys van begaafde leerlinge maak 'n eiesoortige karakter moet hê (RGN, 1986:35).

Die Transvaalse Onderwysdepartement voorsien onderwysgeleenthede vir begaafde leerlinge deur middel van buitekurrikulêre sentrums. Die buitekurrikulêre sentrums in Pretoria, Johannesburg, Boksburg en Potchefstroom word beskou as die geskikste wyse om deur middel van buiteskoolse onderwysbedrywighede in die besondere onderwysbehoefte van begaafde leerlinge te voorsien. Die Transvaalse Onderwysdepartement maak van die fasiliteite by die onderwyskolleges en universiteite gebruik. Een van hierdie sentrums is in 'n plattelandse gebied geleë, naamlik by die Onderwyskollege te Potchefstroom.

1.2 Motivering

Spesiale programme word aan begaafde leerlinge by die vier genoemde sentrums aangebied. Die programme stel bepaalde doelstellings en om hieraan te beantwoord het die leerlinge inligting nodig. Hierdie inligtingsbehoefte kan deur die biblioteekfasiliteite van verskillende biblioteektipes bevredig word.

Die rede waarom hierdie studie onderneem is, is omdat dit as van belang beskou word deur onderwysowerhede, die ouers van begaafde leerlinge en die gemeenskap, dat metodes gevind moet word om te verseker dat begaafde leerlinge hulle volle potensiaal bereik en nie deur eksterne faktore tot onderprestering gebring word nie (Taylor en Van der Westhuizen, 1983:22).

Die biblioteek behoort 'n belangrike rol in begaafdekindonderwys en in die potensiaalbereiking van begaafde leerlinge te speel, deurdat dit die inligtingsbronne wat noodsaaklik is, tot die beskikking van hierdie leerlinge stel. Die biblioteek vervul 'n uiters belangrike ondersteunende rol in begaafdekindonderwys. Die enigste beperking op hierdie leerlinge behoort hulle eie vermoëns te wees en nie die tekort aan inligting nie.

Indien daar nie voldoende voorsien kan word in die begaafde leerling se inligtingsbehoefte nie, kan dit bydra tot onderprestering, frustrasie en nie-potensiaalbereiking.

Die nadelige gevolge van onderprestering by begaafde leerlinge affekteer veel meer as net die bepaalde individue maar kring baie wyer uit. Onderprestering word volgens Gallagher (1988:107) vir die hele gemeenskap waarvan die begaafde leerlinge deel is en wat op hom staat maak, 'n probleem. Die gemeenskap wil graag resultate sien op die